

ETH DIARI

Numerò 140
dijaus 24 de junh 1999

HUELHETON

DIARI

D'ARAN

Prètz: 50 pesettes

ERA GENERALITAT PREMANÍS ETH SÒN PLAN INTERDEPARTAMENTAU ENTÀ FOMENTAR ERA INDÚSTRIA ÀUDIOVISUAU CATALANA

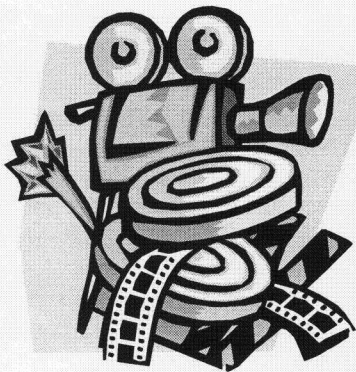
Er conselher de Cultura, Joan Maria Pujals, anoncièc delàger que prevé presentar en agost eth plan interdepartamentau entà

d'un convèni entre er Institut Català de Finances (ICF) e era Associació Catalana de Productors Cinematogràfics i Audiovisuais (ACPCA), peth quau era Generalitat daurís ua dusau linha de credit entath sector àudiovisuau per un impòrt globau maxim entar actuau exercici d'1.998.600.000 pesettes. Tamb aguest credit, er ICF a facilitat 4.800 milions as empreses deth sector. Eth prumèr acòrd se soscriguec eth darrèr 26 de març

tamb es empreses dera Associació Barcelona Audiovisual. Eth convèni siguec signat pes presidents dera ACPCA, Isona Passola e der ICF, Ernest Tena. Tant Passola com eth conselher de Cultura assegurèren que se tracte d'un convèni entà emparar eth cine catalan, e non besonhosament en catalan. Se pòden acuelher as credits era cinquantea d'empreses estacades ara ACPCA que volguen invertir en terren dera produccion àudiovisuau, tamb domicili fiscau en Catalonha. Es projectes que

pòden finançar-se son: longmetratges, cuertmetratges, sèries, telefilms, doblatge de telefilms e documentaus, includidi en plan de produccion àudiovisuau dera ACPCA entath periòde 1999-2003. Entre es condicions deth convèni, tamb ua vigència d'un an naturau, se mèrque qu'er impòrt maxim de finançament entà cada projecte non despasse eth 30% dera produccion. Eth periòde maxim d'amortizacion serà de cinc ans.

Produccion privada en TV
D'un aute costat, tant era presidenta dera ACPCA com eth conselher de Cultura alludiren a ua norma aprovada nauèrament pera Union Europèa. Segontes Passola, era norma establís qu'es televisions europèes dediquen eth 5% deth sòn volum de negòci ara crompa de produccions privades. Passola e Pujals indiquèren eth besonh qu'es televisions en Espanha impliquen tanben era produccion que se hè de de Catalonha, e pas sonque es productores plaçades fonamentament en Madrid.

"establir un plan d'accion" qu'emposse "er assolidament e creishement" dera indústria deth cine e er àudiovisuau en generau en Catalonha. Totun, Pujals non volec concretar eth plan. Aguest plan se hè de hè diuèrsi mesi tamb era collaboracion des conselheries de Cultura, Trabalh, Indústria e Economia, era Corporacion Catalana de Ràdio e Television e eth comissionat entara Societat dera Informacion.

Credit entara ACPCA
Pujals presidic era signatura

ETH PIRENÈU ACUELH ETH IÈR CONGRÈS INTERNACIONAU DE UEUS DE DINOSAURES

Er alcalde d'Isona e Cònca Delhà, Agustí Graell, presentèc oficiauement aguest congrès ager en un acte celebrat ena Deputacion de Lhèida e manifestèc que "era Cònca de Tremp e, mèr concretament era Cònca Delhà, e es sòn importants jadiments d'ueus de dinosaures constituïssen un encastre ideau entara celebracion d'aguestes jornades". Es organizadors d'aguest congrès consideren qu'er estudi d'ueus e cries de dinosaures a experimentat un impresionant desvo-

lopament pendent es darrèr quinze ans. Teresa Reyes, directora deth musèu, indiquèc que "eth coneishement qu'actualament auem sus nidificacion de dinosaures en aspèctes com eth solonialisme, pòstes recurrentes o atencions parentaus provié fonamentament dera investigacion sus ueus de dinosaures des quaus se n'a descurbit milèrs ena zòna aguesti darrèr ans". Reyes matisèc que "totun i a encara moltes questions sense resòler en airaus com era identificacion, formacion e

microestructura dera cauquilha, desvolopament embrionari, fisiologia o sus er ambient d'incubacion, aspèctes que se desvoloparan en aguest congrès". Enes jornades participaràn especialistes ena matèria de païsi com Estats Units, Rússia, Índia, China, França, Anglatèrra, Alemanha e Espanha. Era Unitat de Paleontologia dera UAM s'encuede dera part tecnica e confirmarà es ponències e es participaires enes pròplèus setmanes.

DANI, ETH PRUMÈR FICHATGE 'NON ESTRANGÈR' DE VAN GAAL

Er jogador deth Reial Mallorca, Daniel Garcia Lara, jogarà en FC Barcelona es pròplèus sis tempsades, dempús qu'eth club catalan e eth Mallorca arribèren a un acòrd entath traspàs deth jogador, qu'ei eth

prumèr fichatge 'non estrangèr' de Louis Van Gaal. Dani, jogador de Cerdanhòla, crubarà uns 150 milions de pesettes nets cada an e aurà ua clausula de rescission de sèt mil milions. Eth Reial Mallorca receberà deth FC Barcelona uns 2.500 milions de pesettes.

ETH CREISHEMENT ECONOMIC SE TRADUSÍS EN UN MÀGER REEQUILIBRI TERRITORIAU EN CATALONHA

Era bona marcha dera economia catalana registrada enes darrèr ans se tradusic eth 1998 de manèra mèr bilançada per tot eth territòri, segontes er Anuari Econòmic Comarcal qu'edite Caixa Catalunya. De hèt, per prumèr còp ath long des 90 se detecte que cap comarca non a registrat un creishement negatiu e que s'amendris eth diferènciu entre era que registrèc un mielhòr comportament ath long der exercici -Baish Lhobregat (+5,24%) e era qu'auèc un comportament mèr fèble -Nauta Ribagòrça (+1,05). Eth Producte Interior Brut (PIB) catalan registrèc en 1998 un increment deth 3,9%, eth mèr naut dera decada, segontes es estimacions deth servici d'estudis d'aguesta entitat d'estauvi, que remèrquen eth comportament dera construccion coma motor economic e era demorança en temps d'aguest cicle expansiu, que some ja seishanta mesi de creishement sustiengut. Er estudi remerque, com ei tradicionau, er enòrme dinamisme des comarques que se placen en un èish qu'anarie de nòrd a sud en tot seguir eth traçat dera A-7, mèr eth màger reequilibri se tradusís en un excellent comportament d'autes comarques interiores com Anòia, Bages, Segarra, Urgelh, Solsonés e Noguera. Tanben cau híger eth mendre creishement der airau metropolitan, maugrat que contunhe auent un pes determinant ena estructura economica de Catalonha, en repòrt a ans anteriors.

FELIU FORMOSA, NAU DEGAN DERA INSTITUCIÓ DE LES LLETRES CATALANES

Feliu Formosa ei nomenat nau degan dera Institució de les Lletres Catalanes (ILC), en tot substitusir a Jordi Sarsanedas.

Er nomentament a estat aprovat per unanimitat peth Conselh Assessor dera ILC, jos era presidència deth director generau de Promocion Culturau, Vicenç Villatoro. Eth nau degan dera ILC a estat prepausat peth Centre Català deth PEN, dera Associació Col.legial d'Escriptors de Catalunya. Eth narrador e poeta Jordi Sarsanedas a aucupat eth cargue de degan dera ILC d'ençà dera fundacion dera institucion e actualament ei president deth PEN catalan e der Ateneu Barcelonès. Eth Conselh Assessor dera ILC a demanat a Sarsanedas que contunhe siguent membre de plen dret d'aguest organisme e s'a hèt constar en acta er arregraïment generau ath degan gessent "peth prètz hèt qu'a amiat a tèrme en tot Euròpa e en Catalonha pendent aguesti ans". Feliu Formosa, qu'aué en dia s'encuede dera edicion deth teatre complet de Bertolt Brecht que publique er Institut del Teatre, s'incorpòre des d'aué as sues fonsions de degan dera Institució de les Lletres Catalanes.

remoquet

Casasayas asseure qu'eth nau alcalde de Vielha manarà. Coma vedem ena imatge, eth brave Perdices ja i trabalhe.

HÈ-TE SOSSCRIPTOR D'ETH DIARI

Era hoguera ei er element emblematic dera net de Sant Joan. Toti qu'auem eth rebrembe d'aqueres hogueres viscudes de petiti, dera recerca de husta e mòbles vielhi, com ditz era cançon de Joan Manuel Serrat: "Doneu-me un tros de fusta per cremar, o la trauré d'on pugui com ahir. Com si no n'hagués d'altre, jo he sigut com vosaltres, no vull sentir-me vell aquesta nit...". Enes ciutats eth godronat a deishat pòc espaci entà poder plaça-i hogueres. Era gent s'a dirigit tàs pòbles entà poder trobar aqueth bocin de tèrra apropiat entà apilerà-i husta e mòbles vielhi, e hèc cremar tot. Eth cava, era tipica còca e es petards; coets qu'acompanhen era musica e eth balh des revelhes, mès o mens improvisades en quinselvoh pati, terrat, jardin, plaça o carrèr, configuren era estructura mès estàndard dera net de Sant Joan en Catalonha.

Eth huec, totun, permet fòrça rituaus diferents, com era alugada dera hlama deth Canigò, que d'uns ans ençà ei transportada per gojats e gojates tà totes es comarques catalanes; es diuèrses variants de culte ath huec que se viuen en molti pòbles des parçans des Pirenèus, entre es quaus subergessen es Falles d'Isil (Palhars Sobiran) e era crema deth Haro en Les e Arties (Val d'Aran).

Es celebracions pirenenques dera net de Sant Joan son entorades d'ua simbologia ritua. En Isil trapam ua des falles tam mès tradicion deth Pirenèu. Es falles son grani socs que s'aluguen ena vrespada naut deth bòsc e que se baishen tara poblacion, en un ambient magic de bues, hum e claror, simbèu de purificacion e feconditat.

Aguesta celebracion ja se premanis ues setmanes abantes, quan es encargadi de baishar es falles pugén tara montanha entà escuelher es socs e es branques qu'an de cremar era net de Sant Joan. Era tarde deth 23 de junh, es fallaires pugén tara montanha e demoren des d'un punt nomentat eth Faro, eth senhau deth pòble.

Com mos explique Ferran Rella en sòn libre sus Les Valls d'Àneu, "Isil s'emberis, se vestís de dimenge. Toti tath ser s'arremassen ena plaça. Pòga pòc era net senhorege graduament. Ena montanha lèu serà escuro. Era man s'aproparà timidament tara falla verticau deth vilatge e i calarà huec. Qu'ei eth senhau. Era cerimònia comence". Es fallaires comencen ua longa descenuda cargadi tam es socs alugadi, en tot qu'era gent amassada en pòble

contemple era hilada de huec que baishe dera montanha en un recorrut alumenat pes shagates que desprenen es falles.

Un còp en pòble, eth recorrut seguís pes carrèrs, a on comence un ritua religiós ath torn dera glèisa de sant Joan e deth cementèri.

Dempús, toti se'n van tara hoguera dera plaça Major entà depausar es socs alugadi e era hèsta contunhe tam balhs e musica ath torn deth huec.

Ua auta variant se celebre ena poblacion aranesa de Les.

Aciu, era hèsta deth Haro viu eth sòn primèr acte un an abantes, quan eth dia de Sant Père (29 de junh) se quilhe ena plaça un immens soc d'auet despolhat de huelhes, que reste plantat enquiara net de Sant Joan der an següent. Eth 23 de junh, ath ser, comence a cremar eth gran soc. Era gent se i apròpe entà alugar branques e halhes e hè-les virar ath sòn torn, en tot escampilhar pera poblacion es propietats purificadoras deth huec. En Arties se celebre aguesta net ua hèsta des madeishes caracteristiques: s'aluge un soc qu'ei carressejat pes carrèrs deth pòble.

Era musica e era dança aquerissen un papèr protagonista en quinsevolh celebracion hesitiua des vals pirenenques.

Arseguel (Naut Urgel), ath pè deth Cadí, acuelh cada ostiu era Trobada Internacional d'Acordionistes. Er acordion diatonic ei un esturment de grana tradicion enes Pirenèus, qu'acompanhaue eth cant des corrandes e d'outes cançons popularas, mès que, victima deth despoblament d'aguestes comarques, anèc perdent popularitat. Era Trobada d'Arseguel n'a hèt possibla era recuperacion e a desvelhat un nau interès entre era poblacion mès joena. E dempús dera musica qu'arribe eth temps dera dança.

Non i a hèsta en aguestes comarques que non age era presència d'ua dança tradicionau. Era lista ei lèu inacababla. En Gèrri dera Sau (Palhars Sobiran) trapam eth balh dera morisca, ua dança protagonizada sonque per ua parella, darrèr dera quau i a ua legenda que

parle d'ua pubilha de Gèrri que tam eth sòn balh distreiguèc eth cap des mòros e facilitèc era actuacion dera poblacion entà hèr hùger es enemics.

Uns còps de pè en tèrra meten punt e finau ara dança, dempús dera quau s'entenen un

tirs e, des balcons, comence ua ploja de mochets que simbolize era reaccion des abitants de Gèrri entà foragitar es mòros. En Sòrt, dues parelhes balhen es rigodons, e en Estèrri d'Àneu son populars eth balh plan e eth balh dera esque-

rrana que, segontes ditz Joan Amades, siguec composat a peticion d'un comte deth Palhars qu'auie ua hilha ara quau li mancaue eth braç dret. Eth madeish Amades senhale qu'era evolucion posteriora deth balh a permetut as gojates hèr servir es dus braci.

Es darrèr ans, era tradicion dera dança s'a potenciat tam era creacion deth Dansaneu, un certamen que pendent era primèra setmana d'agost convertís Estèrri d'Àneu en un punt de referència obligat entàs seguidors des balhs tradicionaus e entara recuperacion dera dança populara en Catalonha. Pendent eth Dansaneu, ath delà d'actuacions en carrèr, s'aufrís un programa de talhèrs e corsets sus es dances catalanes.

Mès era lista de balhs non s'acabe ena Sèu d'Urgel, pr'amor que trapam eth balh cerdan, ua dança de hestjada plan populara en aguestes comarques, tanben presenta en popular Aplec de Talló, que se celebre cada deluns de Pasca en aguesta ermita de Belher de Cerdanha. En Taülh (Nauta Ribagòrça), i a es balhs de sant Isidre -a on apareish un òme vestit de gandiaire-, era pila e eth balh plan. De hèt insolit cau qualificar era presència des bastoners de Malpàs (Nauta Ribagòrça), unic exemple de balh de bastons que trapam enes Pirenèus. En Sant Joan des Abadeses (Ripolhès) trobam eth balh des pabor-des, que s'execute per parelhes e evòque eth traspàs de poders des administradors o pabor-des.

Tanben subergessen era dança gala de Cam-

pdevànol (Ripolhès) e era d'Alp (Cerdanha). Poirfem contunhar en tot balhar pes pòbles pirenencs, mès dempús deth huec, era musica e era dança qu'arribe era ora de réter augmente ar antic ofici de raièr. Eth primèr dimenge de junhsèga se celebre ena Pòbla de Segur (Palhars Jussà) era Festa dels Raiers, en rebrembe des òmes que transportauen Noguera enjós es socs sarradi ena montanha. Aguesti socs estacadi formauen es rais, qu'èren ath madeish temps embarcacion e mercaderia. Es raièrs, lheuadi sus es rais, les amiau en tam grana abiletat, ajudadi d'ua pèrcha. D'ençà de 1979, era Diada dels Raiers rebrembe aguest tradicionau ofici tam ua baishada de sies quilomètres que va dera restanca de Lhania enquiath Pònt de Claveròl.

Es raiers an desapareishut, mès ues autes embarcacions an campat enes rapidas aigües des arrius pirenencs tam eth boom des espòrts d'aventura. Se tracte deth rafting e deth piragüisme en aigües braves, activitats plan espleitades en localitats com era Sèu, Sòrt, Lhavorsí, entre d'outes. Mès qu'encara i a moltes autes hèstes e tradicions. En Ripolh que destaquen era Festa de la Llana e eth Casament a Pagès, dus actes laguens d'ua madeisha hèsta tath torn der 11 de mai.

Eth primèr arremasse ua sòrta de demostracions professionaus relacionades tam eth mon dera lan, que van des esquilades -o xollades- des oelhes enquiás actuacions des hiladores e es matalassèrs. D'un biais parallèl se celebre eth Casament a Pagès, en tot seguir era antiga tradicion, tam era desfílada a chivau dera comitua des nòvis enquia arribar en monastier, a on se celebre era cerimònia. En Núria, eth dia 1 de seteme, es pastors deth Ripolhès tanben celebren era sua hèsta, en aonor de sant Gil; e en Espinabelh cada mes d'octubre podem assistir ara Fira del Cavall. En claustr dera catedral dera Sèu s'escenifique d'ençà deth 1957 eth Retaule de Sant Ermengol, basat en diuèrsi moments dera vida de qui siguec bisbe dera Sèu ena prumeria deth sègle XI. Aguesta representacion religiosa còste de ueit escenes interpretades per ciutadans dera poblacion, acompanyadi tam musica e efèctes de lum que remèrquen era beresa deth claustr.

Francesc Castell
Ecorut Magazine

AGUEST EI UN ESPACI A ON I PÒT AUER ETH SÒN ANONCI. TRUCATZ-MOS E MOS L'ENCOMANATZ, NOSATI LI HARAM ERA COMPOSICION GRAFICA, ERA TRADUCCION E TOT AQUERÒ QUE CALGUE, PETH MADEISH PRÈTZ. CADA MODUL (6,8 cm x 5 cm) A UN PRÈTZ DE 3.000 PESSETES MÈS IVA. TELEFON 973 64 17 72

Edite ETH DIARI
Familia Colomines
Centre d'estudis VIVÈNCIA ARANESA:
Aula Euròpa des Pirinèus (Val d'Aran)
Carrèr Doctor Manel Vidal
local num 5
(Darrèr edifici/ Ath cant der Espitau)
25530 Vielha-Val d'Aran
Telefon: 973641772
Fax: 973640871
E-mail: vivenciaraanesa@ctv.es

Editor e director: Joan-Ramon Colomines-Companys.
e-mail: jrcc@apdo.com

Informatica e dessenh: Marc Colomines i Nadal.

Equip de correctors: Xavier Gutierrez.

Equip comerciau: Ramon Agulló i Teixidor.

Impression: Xerox's Document Center 220 ST d'ETH DIARI
en Vielha. Tirada: 1000 exemplars.

ETH DIARI

SE JAMÈS T'AS

DEMANAT COM AJUDAR ARA GENT D'ETH DIARI
NON AC DOBTES . HÈ-TE SOSSCRIPTOR
QU'EI AJUDÀ-MOS DE VERTAT
PERQUE AUER SOSSCRIPTORS ARA REPRESENTE
CAPITALIZÀ-MOS ECONOMICAMENT ENTÀ NON
DEPÈNER D'ARRÈS E CONTINUAR SIGUENT UA
PREMSA INDEPENDENTA E PLURAU

SOSCRÍUE-TE AUÉ MADEISH!

Telefon **619294159**

SOSCRIPCION

Prètz: 19.720 ptes IVA includit.

**Includís: Soscripcion annau
(diàri , mès 5 especiaus).**

**Distribucion en casa o recuelhuda
en quiòsc.**

Dehòra dera Val d'Aran
Enviament per corrèu: 7.400 ptes.